

«Сөбүлүлэбдин»

Мэнгэ-Хангалас уллуһун социальнай
бэлиитикэтин салаалатын салайдааччыта
И.Е. Назарова

2022 с.

«Бигэргэбдин»
Мэнгэ-Хангалас уллуһун үөрэбйринигэ
салаалатын салайдааччыта
И.В. Черкашина
2022 с.

«Кустук сэтгэ өнүнэн...» тосхол.

Дойду таһымыгар төрүт үтэһи, културунаны утумнааһын, Саха өрөспүүбүлүкэтигэр Ийэ, Саха сирин үөрэбйрини уонна билим министиррибэттин тиһигэр Аарыы, Мэнгэ-Хангалас уллуһугар Бигэ туруктаах дьыэ кэргэн сылын чэрчитинэн «Кустук сэтгэ өнүнэн...» тосхол.

Тэрийээччилэр: Мэнгэ-Хангалас уллуустаары үөрэбйринигэ салаалтата, Мэнгэ-Хангалас уллуһун социальнай бэлиитикэбэ салаалтата, уллуустаары «Кэрэли» обону эһин үөрэхтэһин киһи иһинэн «Ылал эйгэтэ» тосхол уонна «Мэнгэ кэскилэ» уллуустаары обо уопсастыбаннай түмсүүтэ.

Тосхол үлэлиир кэмэ: тохсунньу-ахсынньы 2022 сыл.

Тосхол анала: Дьыэ кэргэн – олох уйата, обо иһитилэр биһигэ буолара саарбаба суох. Киһи иһинки кэскилин тобулуута иһитлиһит эйгэттигэн сабадалар. Бигэ туруктаах дьыэ кэргэн уккулаата төрүт үгэһиттэн ситиминэн, утумнанан үтэскэ кубулуйбут дьарыгыттан, олобу көрүүттэн сабадалар дьин «Кустук сэтгэ өнүнэн...» тосхол оноһулуһна.

Сүрүн смала: Обобо дьыэ кэргэн суолтатын үрдэтии.

Сүрүн соруктара: - Төрүт үтэскэ тирэбйрини;

- айар үлэбэ көбүлэһини;

- ийэ тылыннан сангарар эйгэни кэһитини;

- үтүө, кэрэ өйдөөбүтү олохсугуу.

Кыттааччылар: Мэнгэ-Хангалас уллуһун үөрэнээччилэрэ, үөрэх үлэһиттэрэ, төрөһүттэр, ыһчаттар.

«Кустук сэтгэ өнүнэн» тосхолго көхтөөхтүк кыттыбыт, баһтыг үлэбэ үөрэх кыһаларыгар анал ааттар инэрдиһэхтэрэ, ону тэнгэ хайбал сурруктар, өйдөөбүһүк бэлэхтэр аһаналыхтара. Түмүк 2 бөлөөбүнэн сыаналанылаба:

- 1 бөлөх - 150-нэ дээрү үөрэнээччилгээ үөрэх кыһалара;
2 бөлөх: 150-тан тахса үөрэнээччилгээ үөрэх кыһалара.

Тосхолу сүүрүнээччилгэр:

Монастырева Марианна Дмитриевна – «Мэнэ кэскилэ» улгустаары обо уопсастыбаннай түмсүүтүн методика – 89142944022;
Колосова Сардаана Владимировна – улгустаары «Кэрэли» обону эбини үөрэхтээлин кини педагог-тэрийээччилгэ – 89141091725;
Гаврильева Любовь Ивановна – улгустаары «Кэрэли» обону эбини үөрэхтээлин кини педагога – 89142267563.

Хайысхалар	Ыйа-күнэ
<p>1. «Кудум түгэн» хаартысканан көрүү-күрээ. Көрүү күрээ дьыл түөрт кэминэн ытыллар. 1 түһүмэх - «Удьуорбун утумнаан: эбэм, эһэм - күндү дьонум» Төрдүн-уһун, удьуор утумун билэр киһи олоххо битэ туруктаах, бөбө тирэхтээх, уйгулаах олохтоох буолар. Эбээ, эһээ обо нитигитэр ураты оруоллаахтар. «Күндү киһибинээн-эбээбинээн», «Мин уонна эһээм», «Эбээлээх эһээм өрүү биригэ», «Сатабылдах, талданнаах мин эбээм(эһээм)» о.д.а. тизмэлэртэ көндүл хаартыскалары күүтэбит. 2 түһүмэх - «Дьинэ кэргэн - дьоллоох олох биһигэ» Киһинээ сатамай күндүтэ – кини дьинэ кэргэнэ. Дьинэ кэргэн – дьол, таптап уйата. "Мин уонна ийэм", «Абабынан астыкы», «Биһиги дьинэ кэргэммит үгэстэрэ», «Бары биригэ дьоллооххут!» о.д.а. тизмэлэртэ көндүл хаартыскалары күүтэбит. 3 түһүмэх – «Сайын сайын» Сайын дьинэ кэргэнинэн бары биригэ буолар кэтэһинлээх кэрэ кэм. Сайын ааттыын «сайын», сайын сананы бил-көр, арый, санаба үөрэн-сатаа... От-мас үлгэтэ, айылбаа сьлдьыы, сыныыдаланар, айаннар, сөтүө – бу барыта сайын. «Көхтөөхтүк биригэ үлэлибит - сыныынабыт», «Биригэ айабыт-тутабыт», «Айылбаанын алтыһабыт», «Дьинэ кэргэмминээн айан...» о.д.а. тизмэлэртэ кэрэ көстүүлээх хаартыскалары күүтэбит. 4 түһүмэх – «Айылба дьолун бэлдүү» Киһи – Аар айылба обото, сорбото буоларынан ийэ айылбатын харыстыыр, ытыктыыр. «Дорообо, көмүс күһүн!», «Байанай тосхойдо!» о.д.а. тизмэлэртэ дьинэ кэргэн кыттыылаах хаартыскалары күүтэбит. Үлгэлэри сыаналааһын ирдэбиллэрэ: Үлгэлэр keteluy.familuy@mail.ru электроннай почтаба түһүмэхтэринин ийылдыбыт болдьох кэмитэр ытыллылар. Хаартыскалары түгэсдар программалары туһаныы көнүлүпүнэр. Формата – JPEG. Күрээхэ куйаар ситимиттэн ылыллыбыт үлгэлэр кыттыбаттар. Биир кыттааччы биһир</p>	<p>Олунньу ый - күдүн тутар Муус устар - ыам ыйа Бэс ыйа - баладан ыйа Алтынньы - сэттинньы ыйа</p>

<p>түгүмэххэ 3 үлбэ тийэ ыгыглан сөл. Үлбэ дьиз кэртэн аата, нһилингэ ыйыллар.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Тустаах тизмэ арыллыгыта; - Хаартыска нөнүө киһи туругун, иэйинтин биэринтэ; -Хаартыска энкилэ суох хаачыстыбата. <p>Набараладалааһын:</p> <p>Күрэс түмүгүнэн кыайылыахтар хайбал суруктарынан бэлиэтэнэлэр. Кыттылыахтар электроннай тоһу суруктар тутуохтара. Күрэкэ кирибит үлэлэри трийээччи инстаграм сирэйитэр таһарыан сөл.</p>	
<p>2. «Мин дьизм киһигитэ». Кинигэ – билини төрдө. Бу хайысхаба дьиз кэртэнинэн аабар үөрөйэби уонна дьиз кэртэн бибилитискэтин сырдатар, көбүлүүр сыаллаах сагаа буолар.</p> <p>«Мин дьиз кэртэним кинигэтэ» тосхол кинигэни аабар, мунньар үөрүһэби көбүлүүр сыаллаах ытыыллар. Обо төрөһүтүн кытта сөбүлээн аахыт эбэтэр дьиз кэртэн кырдыабас, түмүс туттар о.д.а. кинигэлэрин сырдатан устан куйаар ситиминтэр таһаарар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - түс инстаграм сирэйитэр #дыижэртэбибиблиотеката_мк хэштегы ыйан туран таһаараллар, ону сэртэ @senly_family_ketely уонна @tmepe_keskie бэлиэтинигит (отметка). <p>Видеоролик кэмэйэ 2-3 мүнүүтэ. Бастын видеороликтары дьүүлүүр сүбэ хайбал суруктарынан бэлиэтэниэхтэрэ уонна сүүн инстаграмм страницаба тахсыахтара.</p>	<p>Алтынньы ый 1-20 күннэрэ</p>
<p>3. Улуустаабы «Кэрэли» обону эби үөрэхтиэһини киһи иһини «Ыл эйгэтэ» тосхол төрөһүтүттэрэ, үөрэх үлэиттэрисэр, кылгаас сайаадаачыларыгар аналлаах лекторийдэрин сурьата (Сыһыарыы I). Лекторийдар «Ыл эйгэтэ» тосхол инстаграмм сирэйин нөнүө ытыылларлар: @senly_family_ketely.</p>	<p>Сыл устата, былаанынан</p>
<p>4. «Үтүө санаа - үтүөнү тустуур». Социальной видеоролик күрүбэ. Роллик тизмэтэ көнүл, обо сааһыгар сөптөөх буолара ирдэнэр. Нһилик иһинээби ычат хамсааһына ону тэнэ төрөһүт кыттыны ылара биһирэнэр. Роллик кэмэйэ 2-3 мүнүүтэ. Үлэлэри инстаграм куйаар ситиминтэр #роликклобра_мк ыйан туран таһаараллар. Бастын үлэлэр сүүн инстаграмм страницаба тахсыахтара уонна тоһу, хайбал суруктарынан бэлиэтэниэхтэрэ.</p> <p>Омсоллоох уонна биһирэммэт тизмэни киллэрбөлүһит!</p>	<p>Мүө устар</p>
<p>«Куйу ийэм, дорообо!» ийбэ сурук суруйдуһугар аахсыа.</p> <p>Ийэ хас биридии киһиэхэ бу тыл саамай истин, иһирэх. Сурухтэн тахсар истин махтагы тыллара барыта Ийбэ анааналлар. Киниэхэ анаан хомобой хоһоон суруллар, ыллам ырыа ыллалар... Күн сирин көрдөрбүт күн күбэй Ийэбитигэр анаан сылаас истин сурукта суруйдуобун. Сурук чахчы киһи тылыннан кылайан тирдибэт киһи ис дьин санаатын, күтүн-сүүн иэйинтин тирдэр кылахтаах.</p>	<p>Күлүн тутар 1 - 8 күннэрэ</p>

	<p>Акция сыяла: Ийэ аатын үрдүктүк тутуу, ийэбэ ытыктабылы иити.</p> <p>Соруктара:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дьвэ кэртэнтэ сылаас истин сыһыан бэбэртүүртэр туьулааьын; 2. Обо суруйар, айар льобуруч сайьынарыьы; 3. Сурук сан, атын суолталааьын. Сурук нөнүө киһи санаатын, ис нэийитин тирдэ үөрэнэригэр көбүлээьин. <p>Сурук суруйууттар бэйэ бабатынан ким бабарар кыттар (үөрэнээччилэр, төрөшүттэр). Суруктар оскуолаба түмүлэн, көрүлэн, ордук хомобойдук суруллубут суруктары кетелу family@mail.ru электроннай почтаба кулун тутар 20 күнүгэр дылы күтэьит.</p> <p>Үлэлэртэ баба санаалар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Акция тизмэтигэр сөп түбэьинитэ; - Сурук ис хоһооно, нэийилээхтик истинник суруллуута. <p>Акцияба кыттыбыт үлэлэри тэрийээччи инстаграм сирэийгэр таһарьан сөп. Сурукка ааптар аата-суола, билгэр түс нүөмэрэ ыйьыллара ирдэнэр.</p>	
6.	<p>«Өйтөн сүлэит түгэинэр...» 2022 сылта Бүтүн Дойду үрдүнэ Пионерия төрүттэммитэ 100 сылын бэлэтинибит. Хас бирдии оскуола обо тэрилтэ оскуола иьинэ Пионерияттан сабадан күн бүтүнэ дээрэ история кэрчиктэрин сырдатар, көлүнэлэри ситиминер хаартыккаларьанан онорон, сырдатан, видеоба устан keskile2017@yandex.ru электроннай почтаба ытыллар.</p> <p>Сүрүн ирдэьигэ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Устуу 3-5 мүнүүтэ; <ul style="list-style-type: none"> - устуу энкилэ суох хаачыстыбаба. 2. Истиндэни сырдатыьы; <ul style="list-style-type: none"> - кэпсээччи тизмэбэ сөп түбэьэр танастаах; - тыла-өһө хомобой, саната чуолкай буолара ирдэнэр. <p>Видео онобуллубут үлэлэр «Кэрэли» уллуустабы обону эьини үөхтэьини киһи виртуальнай түмэлигэр ыйаньара.</p>	<p>Ыам ыйын 10 күнүгэр дээрэ үлэ ыьыллар</p>
7	<p>«Ийэ кьыьынаан», «Уол ардынаан». Туспа анал бадальанынчанан ыьыллылар.</p>	